

ΟΙ ΙΠΠΟΤΑΙ ΤΗΣ ΜΑΛΤΑΣ

ΚΑΙ ΑΠΟΚΡΥΦΟΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΙ ΛΥΤΩΝ ΠΕΡΙ
ΚΥΤΑΛΗΨΕΩΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΝΗΣΩΝ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΡΚΕΙΑΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

Ἰδρυσίς τοῦ περιωνύμου Τάγματος τῶν ἰπποτῶν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Γεροσολυμίτου¹ ἀνάγεται εἰς τὸ ἔτος 1048, τὰ δὲ μέλη του ἦσαν συγχρόνως θρησκευτικοὶ λειτουργοί, πολεμισταὶ καὶ ἀρωγοὶ τῶν καταδυναστευομένων καὶ τῶν ἀσθενῶν.

Τὸ Τάγμα ἐπὶ 213 ἔτη ἐδρεῦσαν ἐν Ῥόδῳ καὶ ἡρωϊκῶτα προμαχῆσαν ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς πίστεως, μετὰ τρομερὰν καὶ ἐνδοξον ἀντίστασιν ἐξεδιώχθη ἀπὸ τῆς Ῥόδου περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους 1522 ὑπὸ τοῦ σουλτάνου Σουλεϊμάν. Ὑστερον δ' ἐγκατασταθὲν εἰς τὴν Μάλταν καὶ ἑξακολουθοῦν τοὺς κατὰ τῶν Μωαμεθανῶν ἐνδόξους ἀγῶνάς του,

¹ Ἐπονομάζεται καὶ Τάγμα τῶν Ῥοδίων ἢ Μελιταίων Ἰπποτῶν, ἀπὸ τῶν νήσων, ἐφ' ὧν κατὰ καιροὺς ἐκυριάρχει καὶ εἰς τὰς ὁποίας εἶχε τὴν ἑδραν αὐτοῦ, πολλάκις δὲ καὶ ἀπλῶς τῶν Ὀσσιταλιέρων ἢ Ἐλεημόνων. Βλ. *Paoli*, Dell' origine et istituto del sacro militar ordine di S. Giovanbattista Gerosolimitano. Roma, 1781.

δὲν ἔπαυσε προσηλοῦν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τῆς κλασικῆς αὐτοῦ καθέδρας, ἢ ἄλλης τινος ἑλληνικῆς παραλίον πόλεως ἢ νήσου, ἵνα ἀπὸ πλησιεστέρας βάσεως ὀρμώμενον μάχεται ἀποτελεσματικώτερον κατὰ τῶν ἀδιαλλάκτων ἐχθρῶν τῆς χριστιανωσύνης, τῶν ἀπίστων, ὡς τότε ἀπεκαλοῦντο οἱ Τοῦρκοι¹. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ναπολέοντος ἐν ἔτει 1798 αἰφνιδιαστικὴν κατάληψιν τῆς Μάλτας² καὶ τὴν μετέπειτα ὀριστικὴν κατοχὴν αὐτῆς ὑπὸ τῶν Ἄγγλων τὸ Τάγμα ἔπαυσε μὲν ἔχον πολιτικὴν ὑπαρξιν, εἰς Ῥώμην δὲ καὶ Φερδύραν καὶ Παρισίους μεταγαγὼν τὴν ἔδραν αὐτοῦ, καὶ Κυρίαρχον πάντοτε Τάγμα τιλοφορούμενον³, ἐξηκολούθει ἐργαζόμενον καὶ ἐπιδιώκον πάσῃ δυνάμει νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς οἰανδήποτε ἐσχατιὰν τῆς Ἀνατολῆς, ἔνθα νὰ ἀναστηλώσῃ καὶ πάλιν τὴν τουρκομάχον σημαίαν του. Εἶνε δὲ βέβαιον, ὅτι ἀρχομένης τῆς παρελθούσης ΙΘ' ἑκατονταετηρίδος ἦλθεν εἰς ἐμπιστευτικὰς διαπραγματεύσεις μετὰ τῆς νεοσυστάτου Ἰονίου Πολιτείας, ζητοῦν τὴν εἰς αὐτὸ παραχώρησιν τῆς Κερκύρας ἀντὶ χρηματικῆς ἀποζημιώσεως. Τὰ σχετικὰ περίεργα ἔγγραφα τῶν ἀπορρήτων τούτων ἐνεργειῶν τῶν ἱπποτῶν τῆς Μάλτας ἐσώζοντο παρὰ τῶ κλεινῶ τῆς Κερκύρας ἱστοριοδίφῃ Ἄνδρ. Μουστοξύδῃ⁴.

Τὸν μάρτιον τοῦ 1823 ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, πιεζομένη ὑπὸ μεγάλων οἰκονομικῶν ἀναγκῶν καὶ οὐδαμόθεν ἐξευρίσκουσα πόρους, ἠναγκάσθη ν' ἀπευθυνθῇ σὺν ἄλλοις καὶ πρὸς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος Τάγμα, ὅπερ, ἀφοῦ, ὡς εἴρηται, ἀπέβαλε τὴν Μάλταν, ὠρέγετο νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς τινὰ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, καὶ εἶχεν ἐμμέσως ὑποδείξει τοῦτο πρὸς

¹ Κ. Ν. Σάθα, Τουρκοκρατομένη Ἑλλάς, σ. 89 κ. ἑ.

² Ὁ Ναπολέων ἐκυρίευσεν τὴν Μάλταν καὶ ἀπῆλασεν ἐξ αὐτῆς τοὺς ἱππότες, διότι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν, κατὰ τὰ τελευταῖα ἰδίως ἔτη, εἶχον μεταβληθῆ εἰς κοινούς πειρατὰς.

³ Ἡ ἀπαίτησις τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ἱπποτῶν ὅπως ἀποκαλοῦνται «Κυρίαρχοι» βασίζεται ἐπὶ τοῦ γεγονότος, ὅτι οὗτοι ἐπὶ πολλὰς ἑκατονταετηρίδας κατεῖχον καὶ ἐκυβέρνησαν κυριαρχικῶς τὴν νήσον Μάλταν, καθ' ὃν τρόπον εἰς προγενεστέραν περίοδον κατεῖχον καὶ τὴν Ρόδον.

⁴ Κ. Ν. Σάθα, Ἱστορικαὶ διατριβαί, σ. 46.

τὸν ἐν Ἀγκῶνι διατρίβοντα τότε ἐπὶ εἰδικῇ ἀποστολῇ κόμητα Ἀνδρέαν Μεταξῶν. Ὁ Μεταξῶς ἤρχισε διαπραγματεύσεις πρὸς τὸ Τάγμα διὰ τοῦ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως φιλέλληνος Γάλλου συνταγματάρχου Ζουρδαίν, ἐν τέλει δὲ συνωμολογήθη ἡ ἕξις προσωρινῆ σύμβασις:

«*Κυρίαρχον Τάγμα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἱεροσολυμίτου. Ὑπὸ τὴν πνευματικὴν ἐξουσίαν τοῦ παναγίου πατρὸς Πάπα.*

» Ἡμεῖς βαῖλοι, μεγάλοι ἡγούμενοι, ταξίαρχοι καὶ γενικοὶ ἐπίτροποι τῶν διαφόρων ἔθνων τῶν συγκροτούντων τὸ κυρίαρχον τάγμα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἱεροσολυμίτου, παρόντες καὶ συνελθόντες ἐν τῇ σημερινῇ κανονικῇ συνελεύσει, καὶ ἀντιπροσωπεύοντες τὰς ἐπαρχιακὰς συνελεύσεις καὶ τὰς μεγάλας ἡγουμενίας.

» Δηλοποιοῦμεν εἰς γνώσιν οὐτινος ἀνήκει, ὅτι ἡ παροῦσα σύμβασις ἐγένετο, ἀπεφασίσθη καὶ ἐπεκυρώθη παρ' ἡμῶν μετὰ τὴν ἐπαλήθευσιν τῶν διαπιστευτηρίων ἐγγράφων τῶν κάτωθι ἀναφερομένων πληρεξουσίων, καὶ ἔχει ὡς ἕξις.

» Ἐν ὀνόματι τῆς Παναγίας Τριάδος καὶ πρὸς μείζονα δόξαν τῆς θρησκείας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, Σωτῆρος τῶν ἀνθρώπων καὶ πηγῆς ἀθανάτου πάσης νομίμου ἐξουσίας καθ' ἅπαντα τὰ πιστὰ αὐτῶ ἔθνη.

» Τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ἐν τῇ δικαίᾳ μερίμνῃ του πρὸς ἐξεύρεσιν τῶν πρὸς ἀπολύτρωσιν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ μέσων μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ ἀναστήσῃ τὴν λατρείαν τοῦ θεοῦ ἡμῶν Σωτῆρος καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν ἐλευθερίαν καὶ λάμπιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Ἑλλάδος, ἔκρινεν ὀρθὸν καὶ ἐπ' ἀνάγκης εἰς τὰ ἴδια ἑαυτοῦ τε καὶ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας συμφέροντα νὰ συνάψῃ συνθήκην μετὰ τοῦ κυρίαρχου Ταγματὸς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Ἱεροσολυμίτου.

» Ἀφ' ἐτέρου δὲ τὸ κυρίαρχον θρησκευτικόν, στρατιωτικὸν καὶ ξενοδόχον Τάγμα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Ἱεροσολυμίτου, ἀποστολὴν ἔχον ἀπὸ τῆς συστάσεώς του νὰ μάχεται ἀεννάως πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πίστεως τοῦ Σταυροῦ καὶ νὰ προστατεύῃ τοὺς χριστιανοὺς κατὰ τῶν ὄπλων τῶν ἀπίστων, προθύμως ἐδέχθη τὴν πρότασιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυ-

βερνήσεως και ἀπεφάσισε, δραττόμενον τῆς εὐκαιρίας ταύτης, νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὸ πρῶτον αὐτοῦ στάδιον, ἐν ᾧ ἐπὶ ὀκτὼ αἰῶνας ἐδοξάσθη, συμμετέχον τῶν κινδύνων καὶ τῆς δόξης ἔθνους ἀγωνιζομένου ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ Σταυροῦ, καὶ ἐπανακτώμενον τὰ δικαιώματα καὶ τὰς κτήσεις τοῦ Τάγματος, τὰς ὁποίας οἱ Μουσουλμάνοι δι' ἐνόπλου βίας ἤρπασαν ἀπ' αὐτοῦ.

» Ἐπὶ τῷ τέλει δὲ τούτῳ τὰ ὑψηλὰ συμβαλλόμενα μέρη ὠνόμασαν ὡς πληρεξουσίου αὐτῶν, δηλαδή τὸ μὲν κυρίαρχον Τάγμα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Ἱεροσολυμίτου τὸν κ. μαρκήσιον Νικόλαον — Γαβριὴλ Μαρσιέ, στρατάρχη τῆς Αὐτοῦ Χριστιανικωτάτης Μεγαλειότητος τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας, καὶ τὸν κ. Ἰωσήφ — Νικόλαον μαρκήσιον Δελαπόρτ, στρατάρχη ὁμοίως τῆς Αὐτοῦ Χριστιανικωτάτης Μεγαλειότητος, τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας, ἡ δὲ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις τὸν κ. συνταγματάρχην Ζουρδαίν, οἵτινες, ἀφοῦ ἀμοιβαίως διεκοίνωσαν τὰ διεπιστευτήρια αὐτῶν ἔγγραφα, εὐρεθέντα ἐν καλῷ καὶ κανονικῷ τύπῳ, συνεφώνησαν τὰ ἑξῆς.

» Ἄρθρ. Α'. Τὸ κυρίαρχον Τάγμα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Ἱεροσολυμίτου ἀναγνωρίζει τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

» Ἄρθρ. Β'. Θέλει συνομολογηθῆναι διηνεκῆς συμμαχία καὶ ἐπιμαχία μεταξὺ τοῦ κυρίαρχου Τάγματος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Ἱεροσολυμίτου καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους δι' ὅλας τὰς περιστάσεις, καθ' ἃς τὸ ἐν ἡ τὸ ἕτερον τῶν συμβαλλομένων μερῶν ἔχουσιν ἢ μέλλουσι νὰ ἔχωσι πόλεμον κατὰ τῶν Μουσουλμάνων.

» Ἄρθρ. Γ'. Τὰ συμβαλλόμενα δύο ὑψηλὰ μέρη ὑποχρεοῦνται εἰς ἀμοιβαίαν βοήθειαν δι' ὅλων τῶν μέσων πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ κοινοῦ αὐτῶν ἀγῶνος.

» Ἄρθρ. Δ'. Ὑποχρεοῦνται ὁμοίως νὰ μὴ συνθηκολογῶσι μετὰ τοῦ ἐχθροῦ τῆς χριστιανωσύνης, εἰμὴ ἐπὶ βάσεων μεταξὺ ἀμφοτέρων καὶ ὁμοφώνως παραδεδεγμένων.

» Ἄρθρ. Ε'. Τὰ συμβαλλόμενα δύο ὑψηλὰ μέρη ἀμοι-

βαίως ἐγγυῶνται τὴν ἀκεραιότητα τῶν σημερινῶν αὐτῶν χωρῶν, ὡς καὶ τῶν ἀκολούθως τυχόν κτηθησομένων.

» Ἄρθρ. 5'. Τὸ κυρίαρχον Τάγμα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Ἱεροσολυμίτου, ἐπιθυμοῦν νὰ συντρεῖξη καταδηλότερον πρὸς ἐπιβεβεβαίωσιν τῆς ἐνώσεως, τὴν ὁποίαν ἡ ταυτότης τῶν συμφερόντων συνῆψε μεταξὺ τῶν δύο κυβερνήσεων, ἀπεκδύεται ἀπὸ τῆς σήμερον πάντων τῶν δικαιωμάτων καὶ ἀξιώσεων αὐτοῦ ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἰδίως ἐπὶ τῆς κατοχῆς τῶν βασιλῶν τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Πελοποννήσου¹.

» Ἄρθρ. Ζ'. Ἄφ' ἐτέρου δὲ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἀναγνωρίζουσα τὸ νόμιμον τῶν προειρημένων δικαιωμάτων καὶ ἀπαιτήσεων τοῦ Τάγματος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἱεροσολυμίτου, ἀποδέχεται τὴν παραίτησιν τούτων καὶ πρὸς ἀντιστάθμισιν ἐγγυᾶται αὐτῷ τὴν πλήρη καὶ ὀλοσχερῆ κατοχὴν καὶ κυριαρχίαν τῶν νήσων Ῥόδου, Καρπάθου καὶ Ἀστυπалаίας, μετὰ τῶν ἐξαρτωμένων ἐξ αὐτῶν νήσων καὶ νησιδριῶν, τῶν ἄλλοτε κατεχομένων ὑπὸ τοῦ Τάγματος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἱεροσολυμίτου².

» Ἄρθρ. Η'. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ὑποχρεοῦται νὰ ἐγκαταστήσῃ τὸ ταχύτερον τὸ Τάγμα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Ἱεροσολυμίτου ἐπὶ τῶν προρρηθειῶν νήσων καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτῶν, χορηγοῦσα αὐτῷ καὶ τὰς ἀναγκαίας δυνά-

¹ Οἱ Ἱεροσολυμίται Ἰππῶται, οἱ ἄλλως λεγόμενοι καὶ Ἰππῶται τῆς Ῥόδου καὶ τῆς Μάλτας, οὐδέποτε ἐξουσίασαν οἰονδήποτε μέρος τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Εὐβοίας· μόνον δὲ μεταξὺ τῶν ἀξιωματῶν τοῦ Τάγματος συγκατελέγετο καὶ ὁ ἐπὶ φιλῶ ὀνόματι τίτλος τοῦ βαίλου τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Εὐβοίας. Ἐλέγοντο δὲ βάλιοι (bagliivi) οἱ ἀρχηγοὶ τῶν συγκροτουσῶν τὸ Τάγμα γλωσσῶν ἢ ἐθνικοτήτων, ἀποτελοῦντες τὸ συμβούλιον τοῦ μεγάλου μαγίστρου. Ἡ δ' ὑπαγομένη εἰς ἕκαστον βάλιον χώρα ὠνομάζετο Βαίλια ἢ Βαίλαρχία (Bagliaghio).

² Κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας ἐν μὲν Καρπάθῳ ἤρξαν πράγματι οἱ Ῥόδιοι Ἰππῶται, οἱ Μορέσκοι καὶ οἱ Κορνάροι (1204 - 1521), ἐν δὲ τῇ Ἀστυπалаίᾳ οἱ Κοῦρίνοι καὶ οἱ Γορμάνοι (1207 - 1537)· οὐδέποτε ὅμως ἐγκατέστη ἐν Ἀστυπалаίᾳ καὶ τὸ ἀντιποιοῦμενον κτητορικὰ ἐπ' αὐτῆς δικαιώματα Τάγμα.

μεις τῆς ξηρᾶς καὶ θαλάσσης πρὸς κατάκτησιν αὐτῶν, ἐν περιπτώσει μὴ κατοχῆς.

» Ἄρθρ. Θ'. Μέχρι τῆς καταλήψεως τῶν ἄνω μνημονευθεισῶν νήσων, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις παραχωρεῖ εἰς τελείαν ἰδιοκτησίαν καὶ κυριαρχίαν τοῦ Τάγματος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἱεροσολυμίτου τὰς νήσους Οἰνούσας (Σαπιέντσαν καὶ Καβρέραν) μετὰ τῶν ἐξαρτωμένων νησιδρίων, κειμένας ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς Πελοποννήσου ἀντικρὺ τῆς Μεθώνης καὶ Κορώνης, καὶ τὴν νήσον Σύρον ἐν τῷ Αἰγαίῳ Πελάγει, ἵνα τὸ Τάγμα δυνηθῇ καὶ ἐγκαταστήσῃ ἄνευ ἀναβολῆς ἐν αὐταῖς τὰς στρατιωτικὰς βάσεις καὶ τοὺς ἐξοπλισμοὺς αὐτοῦ.

» Ἄρθρ. Ι'. Οἱ κτητορικοὶ τίτλοι, ἀρχεῖα, καὶ ἄλλα δημόσια καὶ ἰδιωτικά ἔγγραφα τῶν ῥηθειςῶν νήσων, ἐὰν ὑπάρχωσι, θέλουσι παραδοθῆ εἰς τὸ Τάγμα.

» Ἄρθρ. ΙΑ'. Οἱ ἱππῶται τοῦ κυριάρχου Τάγματος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἱεροσολυμίτου θέλουσιν ἐγκαταστήσει τὴν ἔδραν τοῦ Τάγματος ἐν μιᾷ τῶν ἐν τῷ ἄρθρ. 9 μνημονευθεισῶν νήσων, μέχρις οὗ καταλάβωσι τὴν νήσον Ῥόδον, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ δύνανται νὰ προσφέρωσιν ἀμέσως τὴν βοήθειαν τῶν ὀπλων αὐτῶν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος.

» Ἄρθρ. ΙΒ'. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ὑποχρεοῦται ὁμοίως νὰ διαθέσῃ ὑπὲρ τοῦ Τάγματος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἱεροσολυμίτου ἀρκοῦσαν δύναμιν τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς κατοχῆς τῶν εἰρημνέων νήσων, μέχρις οὗ οἱ ἱππῶται διοργανώσουσι τ' ἀμυντήρια αὐτῶν μέσα. Τὰ στρατεύματα ταῦτα θέλουσι μισθοδοτεῖσθαι ὑπὸ τοῦ Τάγματος καὶ διοικεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἱποτῶν καθ' ὅλον τὸν χρόνον τῆς πρὸς τὸ Τάγμα ὑπηρεσίας αὐτῶν. Ἐκ προοιμίου δὲ ὑποχρεοῦται ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ν' ἀποσύρῃ αὐτά, ἐν συνόλῳ, ἢ ἐν μέρει, ἅμα τῇ πρώτῃ τοῦ Τάγματος ἀπαιτήσῃ, καὶ κατὰ τοὺς ὑποδειχθησομένους αὐτῇ ὅρους.

» Ἄρθρ. ΙΓ'. Πρὸς ἀποτελεσματικωτέραν συνδρομὴν τοῦ εὐγενοῦς ἀγῶνος τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας, τὸ κυριάρχον

Τάγμα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἱεροσολυμίτου, ἐκτὸς τῶν κατὰ τὸν παρόντα πόλεμον προσφερθησομένων στρατιωτικῶν δυνάμεων, ὑποχρεοῦται νὰ συνομολογήσῃ δάνειον μέχρι συμπληρώσεως δέκα ἑκατομμυρίων φράγκων, ἀφιερουμένων ὑπὲρ τῶν κοινῶν τῆς συμμαχίας συμφερόντων.

» Ἄρθρ. ΙΔ'. Τὸ κυρίαρχον Τάγμα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἱεροσολυμίτου θέλει παραχωρήσει ὡς ἐπιχορήγησιν ἐκ τοῦ δανείου τούτου βοήθειαν τεσσάρων ἑκατομμυρίων εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, τὸ δὲ περίσσευμα θέλει χρησιμεύσει εἰς τὰς πρὸς ἐγκαθίδρυσιν τοῦ Τάγματος ἐν Σύρῳ, Ῥόδῳ καὶ ταῖς ἄλλαις προμηθηθεύσαις νήσοις ἀπαιτουμένης δαπάνας.

» Ἄρθρ. ΙΕ'. Διὰ τὸ δάνειον τοῦτο θέλουσιν ὑποθηκευθῆ εἰδικῶς αἱ νῆσοι Ῥόδος, Κάρπαθος, Ἀστυπάλαια, Σύρος, Οἰνούσαι καὶ ἄλλαι τῷ Τάγματι ἀνήκουσαι· διὰ δὲ τὴν ἐξόφλησιν θέλει εὐθύνεσθαι ἀποκλειστικῶς τὸ Τάγμα. Ἄλλ' ἐπειδὴ αἱ μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων δύο ὑψηλῶν μερῶν συμπεφωνημένοι συνθῆκαι ἀπαιτοῦσι μεγίστην μυστικότητα πρὸς αἰσίαν πραγματοποίησιν, συνεφωνήθη μεταξὺ αὐτῶν ἕνα τὸ διὰ λογαριασμὸν τοῦ Τάγματος διαπραγματευθῆσόμενον δάνειον φανερῶς καὶ πρὸς τὸ θεαθῆναι συνομολογηθῆ διὰ λογαριασμὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους.

» Ἄρθρ. ΙΣ'. Συνεπῶς πρὸς τὸν ἐν τῷ ἄρθρῳ ΙΕ' ἐξηγηθέντα ὅρον, καὶ ἅμα τῇ ἐπικυρώσει τῆς παρουσίης συνθήκης, αἱ δύο κυβερνήσεις θέλουσι συνεννοηθῆ περὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἐπιφορτισθισμένου διὰ τῆς φανερᾶς ἐντολῆς τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ δανείου, συνομολογηθησομένου πρὸς τὸ συμφέρον καὶ ὑπὸ τὴν ἄμεσον διεύθυνσιν τοῦ κυρίαρχου Τάγματος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Ἱεροσολυμίτου.

» Ἄρθρ. ΙΖ'. Ἡ εἰσφορὰ τῶν τεσσάρων ἑκατομμυρίων φράγκων ἢ ὑπὸ τοῦ Τάγματος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἱεροσολυμίτου χορηγομένη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν θέλει πληρωθῆ εἰς αὐτὴν κατὰ δόσεις· δηλαδὴ τὸ μὲν πρῶτον τέταρτον ἢ ἐν ἑκατομμύριον θέλει μετρηθῆ ἄμέσως ἅμα οἱ Ἕλληνας ἐκπλεύσωσι πρὸς κατάκτησιν τῆς Ῥόδου

ΕΛΤΙΔΙΟΣ Δ. ΜΠΙΣΚΙΝΗ

ΡΗΜΑΓΜΕΝΑ ΣΠΙΤΙΑ ΤΗΣ ΣΚΥΡΟΥ

καὶ τῆς Καρπάθου. Τὸ δεύτερον τέταρτον θέλει πληρωθῆ μετὰ παρέλευσιν τριῶν μηνῶν ἀπὸ τῆς ἀποβάσεως τῶν ἑλληνικῶν στρατευμάτων εἰς τὰς νήσους ταύτας. Ἡ τρίτη πληρωμὴ θέλει γείνει τρεῖς μῆνας μετὰ τὴν δευτέραν, καλῶς ἄλλως τε ἐννοουμένου, ὅτι ἢ κατὰ τῶν νήσων τούτων ἐκστρατεία δὲν θέλει διακοπῆ. Καὶ ἐπὶ τέλους ἢ τετάρτη δόσις θέλει ἐξοφληθῆ τρεῖς μῆνας μετὰ τὴν ἐντελῆ ὑποταγὴν καὶ ὀλοσχερῆ παράδοσιν τῶν νήσων τούτων εἰς χεῖρας τῶν ἱπποτῶν.

» Ἄρθρ. ΙΗ'. Τὰ συμβαλλόμενα ὑψηλὰ μέρη συννεοῦθησαν, ὅτι ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἢ παράδοσις τῆς Ῥόδου, Καρπάθου καὶ Ἀστυπалаίας εἰς τοὺς ἱππότες τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἱεροσολυμίτου ἤθελεν ἐπέλθει ἅμα τῇ συνολογήσει τῆς παρουσίας συνθήκης, ἢ βοήθεια τῶν τεσσάρων ἑκατομμυρίων φράγκων, περὶ ἧς ἀνωτέρω μνεῖα ἐγένετο, θέλει καταβάλλεσθαι εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς καταλήψεως τῶν νήσων, κατὰ δόσεις ἀδιακόπους καὶ διμηνιαίας μέχρι τῆς ὀριστικῆς καὶ ὀλοσχεροῦς ἀποπληρωμῆς τοῦ συμπεφωνημένου ποσοῦ.

» Ἄρθρ. ΙΘ'. Ὅσακις αἱ δυνάμεις ἀμφοτέρων τῶν κυβερνήσεων μάχονται συνηνωμένοι, τὰ ἐχθρικά τρόπαια, λάφυρα καὶ αἰχμάλωτοι, θέλουσιν ἀνήκει εἰς τὸν ζωγοῦντα στρατόν.

» Ἄρθρ. Κ'. Τὸ Τάγμα θέλει διατηρεῖ πρόκτορα παρὰ τῆ κυβερνήσει τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰνάπαλιν.

» Ἄρθρ. ΚΑ'. Οἱ ὑπήκοοι τῶν συμβαλλομένων μερῶν θ' ἀπολαύσει τῶν αὐτῶν εὐνοϊκωτέρων ὠφελημάτων ἐν ἀμφοτέραις ταῖς ἐπικρατείαις εἰς τὰς ἐμπορικὰς καὶ πολιτικὰς αὐτῶν σχέσεις.

» Ἄρθρ. ΚΒ'. Ἡ παροῦσα συνθήκη συμμαχίας καὶ ἐπιμαχίας δὲν θέλει δημοσιευθῆ, μήτε κοινοποιηθῆ εἰς τινα τῶν δυνάμεων ἄνευ τῆς συναινέσεως καὶ τῶν δύο συμβαλλομένων μερῶν.

» Ἄρθρ. ΚΓ'. Διατάξεις ἀφορῶσαι τὴν ἐκτέλεσιν καὶ ἄλλας λεπτομερείας καὶ μὴ προβλεπόμεναι ὑπὸ τῆς παρού-

σης συνθήκης θέλουσι φιλικῶς διακανονισθῆ ὑπὸ τῶν ἐντολοδόχων ἀμφοτέρων τῶν Κυβερνήσεων.

» Ἄρθρ. ΚΔ'. Ἡ παροῦσα συνθήκη θέλει ἐπικυρωθεῖ, αἱ δ' ἐπικυρώσεις θέλουσι ἀνταλλαγεῖ ἐντὸς δύο μηνῶν τὸ ταχύτερον, ἐὰν εἶνε δυνατόν.

» Εἰς πίστωσιν τούτων, ἡμεῖς ὑπογεγραμμένοι πληρεξούσιοι, δυνάμει τῆς ἡμετέρας πληρεξουσιότητος ὑπεγράψαμεν τὴν παροῦσαν συνθήκην, ἐπιθέμενοι καὶ τὴν σφραγίδα τῶν οἰκοσήμεων ἡμῶν.

» Ἐγένετο ἐν Παρισίοις, τῇ δεκάτῃ ἰουλίου τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ εἰκοστοῦ τρίτου ἔτους.

» *Ο μαρκήσιος Μαρσιέ.*

» *Ο μαρκήσιος Δελαπόρτ.*

» *Ζουρδαίν.*

« Εὐχαριστούμενοι ἐπὶ τῇ εἰρημένη συνθήκῃ καὶ ἐκάστῳ τῶν περιεχομένων καὶ περιγραφομένων ὄρων, παραδεχόμεθα, ἐπιδοκιμάζομεν, ἐπικυροῦμεν καὶ ἀποδεχόμεθα αὐτοὺς ἐν ὀνόματι τοῦ Τάγματος, ὑποσχόμενοι ἵνα ἐκπληρώσωμεν ἀκριβῶς καὶ θρησκευτικῶς τηρήσωμεν πᾶν τὸ ἐν αὐτῇ περιεχόμενον.

» Εἰς πίστιν τούτων ὑπεγράψαμεν τὴν παροῦσαν ἐπικύρωσιν καὶ τῇ σφραγίδι τοῦ Τάγματος ἐβεβαίωσαμεν.

» Ἐγένετο καὶ ἐξεδόθη ἐν Παρισίοις ἐν τῷ μεγάρῳ τῆς μεγάλης ἡγουμενίας τῆς Ὠβέρνης, τῇ δεκάτῃ ὀγδῶ ἰουλίου τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ εἰκοστοῦ τρίτου ἔτους.

» *Ο μέγας ἡγούμενος τῆς Ὠβέρνης*

» *Βάϊλος Λαστεϋρῆ, πρόεδρος.*

« Εἰς διπλοῦν.

« *Ο Καγκελλάριος*

» *μαρκήσιος Σαιντ-Κρουά-Μολαίη.*

» *Ο ταξίαρχος Σιατωνέφ.*

» *Ο ταξίαρχος Βερτράνδ-Μολεβίλλ.*

» *Ο ταξίαρχος Διένν.*

« Εἰς διπλοῦν.

» *Ι. Μ. Ραούλ, Σύμβουλος τοῦ Τάγματος.*

Μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τῆς προσωρινῆς συνθήκης ὁ Ζουρδαιν ἔσπευσε νὰ κοινοποιήσῃ εἰς τὸν ἐντολέα αὐτοῦ Ἀνδρέαν Μεταξᾶν τὸ ἀποτέλεσμα διὰ μακρᾶς ἐπιστολῆς, εἰς τὴν ὁποίαν προσπαθεῖ νὰ ἐξάρῃ τὰ ἐκ τῆς συμμαχίας ταύτης ἀποτελέσματα. Ἡ πρὸς τὸν Ἀνδρέαν Μεταξᾶν ἐπιστολὴ τοῦ Ζουρδαιν ἔχει ὧδε :

«Κύριε Κόμη,

«Ἄμα φθὰς εἰς Παρισίους προσεπάθησα νὰ ἐνισχύσω τὴν περὶ τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἐπικρατοῦσαν καλὴν ἰδέαν, καὶ ἀμέσως κατεπέσιθην, ὅτι πρὸς ἀποτελεσματικώτεραν ἐξάλειψιν τῶν κατὰ τοῦ δυσμοίρου ἔθνους Σας ἐρριζωμένων κακῶν προλήψεων ἦτο ἀνάγκη συμμαχίας μετὰ τοῦ Τάγματος τῆς Μάλτας, ἥτις ἀθροιστικῶς ἤθελε δεῖξει ὑπὸ τίνος οἰωνοῦς τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ἐπιθυμεῖ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν τάξιν τῶν εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων, συνάμα δὲ καὶ ὁποῖαι αἱ ὑπ' αὐτοῦ πρεσβευόμεναι πολιτικαὶ ἀρχαί.

»Θετικῶς πεπεισμένος, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἠδύνατο ἀκωλύτως νὰ παραχωρήσῃ εἰς τοὺς ἱπλότας τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἱεροσολυμίτου τὴν νῆσον Ῥόδον, ἡ ὁποία ἄλλοτε ἀνήκεν εἰς αὐτοὺς, ἐνόμισα πρόσφορον εἰς τὰ συμφέροντα τῶν Ἑλλήνων νὰ διαπραγματευθῶ μετὰ τοῦ περιδόξου τούτου Τάγματος, τοῦ ὁποίου ἐξαιρετικὸς χαρακτὴρ εἶνε ἡ τιμὴ, καὶ εἰς ὃ ὅλα τὰ ἔθνη δὲν ἔπαυσαν προσφέροντα φόρον εὐγνωμοσύνης ἕνεκα τῶν ἐκτάκτων καὶ διαρκῶν ὑπηρεσιῶν, τὰς ὁποίας ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτοῦ μέχρι σήμερον προσήνεγκεν εἰς τὴν χριστιανοσύνην μετὰ τοσαύτης δόξης, καρτερίας καὶ φιλανθρωπίας.

»Λαβὼν γνῶσιν τῶν κανονισμῶν τοῦ Μελιταίου Τάγματος, καὶ ἀναγνωρίζων, ὅτι, κατὰ τὰς ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας κηρυχθείσας ἀρχάς, οὐδὲν ἠδύνατο νὰ εὐαρεστήσῃ τοὺς μονάρχας τῆς Εὐρώπης πλὴν τῆς ἐπανιδρύσεως τοῦ Τάγματος τούτου, ὅπερ διὰ τοῦ ἐνδόξου σκοποῦ τῆς συστάσεως αὐτοῦ ὀφείλει νὰ ὑπερασπίζηται τὸ ἐμπόριον ὅλων τῶν ἐθνῶν κατὰ τῶν Τούρκων, τῶν πειρατῶν καὶ τῶν καταδρομῶν, νὰ βοηθῇ τοὺς Χριστιανοὺς παντὸς δόγματος καὶ παντὸς τόπου

κατὰ τοῦ πρωτίστου αὐτῶν ἐχθροῦ, νὰ ἔξασκῆ ἐφ' ὄλων ἀδιακρίτως τῶν χριστιανῶν τὰ καθήκοντα γενναιοδωροῦ καὶ ἀδελφικῆς φιλοξενίας, νὰ ἀπολυτρῶνῃ αὐτοὺς ἀπὸ τῆς μαχαίρας τῶν ἀπίστων καὶ νὰ προστατεύῃ τοὺς γέροντας, τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδία.

» Ἀφοῦ δ' ὁμοίως ἐξηρεύνῃσα τὴν πολιτικὴν τοῦ Τάγματος κατάστασιν καὶ εἶδον ὅτι τοῦτο δύναται ν' ἀποβῆ ὁ κυριώτερος δεσμὸς τῆς μετὰ τῶν ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν προσεγγίσεως τῆς Ἑλλάδος, βοηθοῦν αὐτὴν κατὰ τῶν φυσικῶν ἐχθρῶν, διότι τὸ Τάγμα, καὶ ἔνεκα τῶν καταστατικῶν αὐτοῦ καθηκόντων καὶ ἔνεκα τοῦ ὄρκου, ὃν ἕκαστον μέλος δίδει ἅμα κατατασσόμενον, εὐρίσκεται ἐν τῇ ἀνάγκῃ νὰ μὴ συνομολογῆ οὔτε εἰρήνην, οὔτε ἀνακωχὴν μετὰ τῶν ἀπίστων, ἐσκέφθη, ὅτι, ἐπὶ τοῦ παρόντος τοῦλάχιστον, τὸ Τάγμα ἦτο ὁ μόνος σύμμαχος, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἡ Ἑλλάς δύναται νὰ ἐλπίζῃ βοήθειαν.

» Δὲν ἀποτίω μόνον φόρον σεβασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸ Τάγμα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἱεροσολυμίτου οὕτω σκεπτόμενος, ἀλλ' ὡς ἐντολοδόχος τῆς Ἑλλάδος κρίνω περὶ τῶν προσδοκωμένων βοηθειῶν· διότι ἡ Ἑλλάς ἀποκτώσα σύμμαχον, ἔξ οὗ δικαιούται νὰ ἐλπίζῃ τὴν ὀφελιμωτέραν καὶ ἐνδοξοτέραν τῶν συνδρομῶν, θέλει ἀπαλλαγῆ καὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ προσφύγῃ εἰς μέσα αἰείποτε φορτικά διὰ τὴν συνομολόγησιν δανείου, ὡς ἐκ τῆς συναφθείσης συνθήκης, κύριε κόμη, θέλετε ἴδει.

» Ἐπομένως, καὶ δυνάμει τῆς ὑφ' ἡμῶν ἀνατεθείσης μοι ἐξουσίας, προσέτινα εἰς τὸ Τάγμα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἱεροσολυμίτου τὴν παραχώρησιν σημαντικῆς τιнос νήσου, ἵνα τοῦτο δυνηθῆ, ὡς προεῖπον, ἐγκαθιστάμενον νὰ προστατεύῃ τὸ ἐμπόριον καὶ συνεχίσῃ τὴν ἐξάσκησιν τῶν ἐναρέτων καθηκόντων του.

» Οἱ ἱππῶται τῆς Μελίτης, πιστοὶ εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τὸ διαγράψαν τὰ καθήκοντά των, συνέθεντο τὸν κανονισμόν αὐτῶν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ διεθνοῦς δικαίου, ἀναγνωρίσαντες ὅτι μία τῶν πρωτίστων αὐτῶν ὑποχρεώσεων ἦτο καὶ ἡ βοήθεια τῶν ἐγκαταλελειμμένων ἀδυνάτων φέροντες δὲ καὶ ἐν

τῇ μνήμῃ ζωηρὰν τὴν ἐνθύμησιν καὶ τῆς ἱστορίας αὐτῶν, καὶ τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐνδόξων κατορθωμάτων των, δὲν ἔλησμόνησαν, πολλάκις πλανηθέντες ἐπὶ τῶν θαλασσῶν καὶ ἄστεγοι, ὅτι διὰ μόνης τῆς καρτερίας αὐτῶν καὶ τῆς ἰσχυρᾶς προστασίας πιστῶν συμμάχων κατώρθωσαν νὰ ἐγκατασταθῶσιν ἐν Μελίτῃ· οὕτω δ' ἔλαβον τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἴδωσιν ἀναλάμπουσαν τὴν σημαίαν των, καὶ νέους κατὰ τῆς ἡμισελήνου νὰ καταγάγῃσι θριάμβους. Στερηθέντες τῆς ἀρχαίας των καθέδρας ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἀτυχημάτων, τὰ ὅποια καὶ τοὺς Ἑλληνας κατέβαλον, παρεδέχθησαν τὰς προτάσεις μου, ὑπὸ τοὺς ἐν τῷ ἐγκλεισμένῳ ἐγγράφῳ τῆς συνθήκης διαγραφομένους ὅρους. Ἐπισυνάπτω δὲ καὶ πάντα τὰ σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὰς διαπραγματεῦσεις ταύτας ἐγγραφά μου.

» Ἐπειδὴ, ἕνεκα τῆς δοθείσης μοι περιορισμένης πληρεξουσιότητος, δὲν δύναμαι νὰ συνθηκολογήσω τελειωτικῶς, τὸ κυρίαρχον Τάγμα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἱεροσολυμίτου ἀποστέλλει μετ' ἐμοῦ ἓνα ἱππότην, ἔχοντα πλήρη ἐξουσίαν νὰ διαπραγματευθῇ καὶ περὶ πάντων τῶν μὴ προβλεφθέντων ὄρων ἐν τῇ μετὰξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ Τάγματος συνομολογηθείσῃ συνθήκῃ· ἐπὶ τῷ τέλει δὲ τούτῳ ἐχορηγήθησαν ἡμῖν καὶ δύο ἄγραφοι συνθήκαι, φέρουσαι τὰς ὑπογραφὰς ὄλων τῶν μελῶν τῆς διοικούσης τοῦ Τάγματος σεβαστῆς ἐπιτροπῆς. Κομίζομεν ὁμοίως καὶ πολλὰ διπλώματα ἱποτῶν διὰ τὰ μέλη τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Ἐπισυνάπτω ὁμοίως καὶ ἄρθρα τινὰ πρόσθετα, διὰ τὴν προσθήκην τῶν ὁποίων ὀφείλει νὰ ἐπιμείνῃ ἰσχυρῶς ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις κατὰ τὴν ὀριστικὴν συνθηκολόγησιν μετὰ τοῦ ἀπεσταλμένου τοῦ Μελιταίου Τάγματος.

» Ὅσον οἶόν τε τάχιστα ἀναχωροῦμεν διὰ τὴν Ἑλλάδα.

Ἐν Παρισίαις, τῇ 19 ἰουλίου 1823.

Τὰ ὑπὸ τοῦ Ζουρδαιν προτεινόμενα πρόσθετα ἄρθρα ἀπέβλεπον εἰς τὴν τηρηθησομένην ὑπὸ τοῦ Τάγματος τῆς Μάλτας ἀνεξιθρησκείαν εἰς τὰς καταληφθησομένας ὑπ' αὐτοῦ νήσους, τὸν σεβασμὸν πρὸς τὰ ἀνέκαθεν προνόμια τοῦ ἑλ-

ληνικοῦ κλήρου, τὴν ἐκλογὴν τῶν πολιτικῶν καὶ δικαστικῶν ἀρχόντων, οἱ ὅποιοι θὰ ἐξελέγοντο ὑπὸ τῶν κατοίκων καὶ θὰ ἐνεκρίνοντο ὑπὸ τοῦ Τάγματος ἄνευ οὐδεμιᾶς διακρίσεως καὶ προτιμῆσεως θρησκευματος, τὴν ἐγγύησιν τῆς ἀστυκῆς ἐλευθερίας καὶ τὸ ἀπαρραβίαστον τῆς ἰδιοκτησίας τῶν κατοίκων καὶ τέλος τὴν προστασίαν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς ναυσιπλοΐας¹.

Ἄλλ' ὡς πᾶς τις ἀντιλαμβάνεται, τὰ ὠφελήματα, τὰ ὅποια ἡ Ἑλλάς ἠδύνατο νὰ ἀρυσθῆ ἔκ τῆς μετὰ τοῦ Τάγματος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἱεροσολυμίτου συμμαχίας τῆς, ἀπέβαινον ὅλως ἰδανικὰ δι' αὐτήν· διότι τὸ Τάγμα ἐστερεῖτο ἐν τῇ πραγματικότητι πάντων τῶν ἀποτελούντων μίαν οἰανδήποτε δύναμιν στοιχείων, δηλαδὴ χρημάτων, ἀξιωματικῶν, στρατιωτῶν, ὑλικῶν τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ στόλου, πυροβόλων, ναυτῶν, κλπ. κλπ., ὥστε τοῦτο μᾶλλον θὰ ἠρῦετο σημαντικὰ ἐκ τῆς Ἑλλάδος ὠφελήματα ἀπέναντι ὅλως ἀναξίων λόγου καὶ αὐτὸ τοῦτο φαντασιωδῶν ἀνταλλαγμάτων, ἅτινα τὸ Τάγμα ὑπέσχετο νὰ παράσῃ εἰς αὐτήν.

Ἐν βραχυλογίᾳ, οἱ ἐν Παρισίοις προΐστάμενοι τοῦ Τάγματος, καὶ αὐτὸς ὁ Ζουρδαίν, ὅστις ἦτο μέλος αὐτοῦ, κύριον σκοπὸν ἔχοντες τὴν ἀνόρθωσιν τοῦ ἐν ἀποσυνθέσει εὐρισκομένου Τάγματος διὰ τοῦ ἐλληνικοῦ ἀγῶνος, καὶ ὄχι τὴν εὐόδωσιν τοῦ ἐλληνικοῦ ἀγῶνος διὰ τοῦ Τάγματος, ὑπεκρίνοντο ὅτι ἦσαν ἔτοιμοι νὰ χορηγήσωσι κατὰ δόσεις λόγῳ οικονομικῆς ἐπικουρίας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν φράγκα 4,000,000, ἀλλ' ἀπήτουν κολοσσαῖα ἀνταλλάγματα, πρὸ παντὸς δὲ τὴν κυριαρχίαν τῶν νήσων Ρόδου, Καρπάδου καὶ Ἀστυπαλαίας, μέχρι δὲ τῆς ἀλώσεως καὶ παραχωρήσεως αὐτῶν, τὴν προσωρινὴν κατοχὴν τῆς Σύρου καὶ τινῶν ἐπὶ τῆς μεσημβρινοδυτικῆς πλευρᾶς τῆς Πελοποννήσου ἐρημονή-

¹ *Jourdain*, capitaine de frégate de la marine royale, colonel au service du Gouvernement Grec, Mémoires historiques et militaires sur les événements de la Grèce, depuis 1822 jusqu'au combat de Navarin. Paris, 1828, τ. 1-2.

σων. Καὶ ἐπειδὴ τὸ Τάγμα, οὔτε δύναμιν στρατιωτικὴν εἶχεν, οὔτε δάνεια εὔρισκεν ἐν ὀνόματί του, ἢ Ἑλλάς ὄφειλε καὶ στρατεύματα νὰ διαθέσῃ πρὸς κατάληψιν καὶ ἄμυναν τῶν ἀνωτέρω νήσων, καὶ νὰ στέρξῃ ὥστε ἐν ὀνόματι αὐτῆς νὰ δανεισθῇ τὸ Τάγμα ὄχι μόνον τὸ ἀνωτέρω ποσὸν εἰς χρῆσιν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ ἕξ ἄλλα ἑκατομμύρια εἰς χρῆσιν αὐτοῦ τοῦ Ταγματος. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ἀντὶ νὰ βοηθηθῇ ἡ ἀγωνιζομένη Ἑλλάς ὑπὸ τοῦ Ταγματος, ὡς ἠλπίζεν, ἔπρεπεν ἢ Ἑλλάς νὰ βοηθήσῃ τὸ Τάγμα καὶ νὰ δημιουργήσῃ αὐτὸ ἐκ νέου ἀπὸ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι¹.

Ἐν τούτοις παρὰ τὰ ὑπὸ τοῦ Τρικούπη γραφόμενα, ὅτι οἱ Ἕλληνες, χλευάζοντες τὰ γενόμενα, καὶ τὴν συνθήκην ἀπέρριψαν καὶ τὸν ἀποσταλέντα ὑπὸ τοῦ Ταγματος πρέσβυν ἀπέπεμψαν, φαίνεται ὅτι ἡ συνθήκη ὑπεγράφη, ἀλλὰ δὲν ἐπραγματοποιήθη δι' οὓς λόγους θέλομεν ἐφεξῆς ἴδει. Ἐγραφε δὲ τότε ὁ Ἀλέξανδρος Σουῦτσος εἰς τὴν γαλλιστὶ συντεταγμένην ἱστορίαν αὐτοῦ τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως τὰ ἑξῆς. «Πρὸ ὀλίγου προσεπάθησαν νὰ μεταφέρωσι καὶ πάλιν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν σὺμφρονά των ἀγαμίαν οἱ Καβαλλιέροι, ὡς νὰ εἶχαν οἱ γενναῖοι μας ναυτικοὶ ἀνάγκην ἀπὸ τὰ πρὸ πολλοῦ σάπια καράβια τῶν Καβαλλιέρων τῆς Μάλτας. Σημειώσεως ἄξιος εἶνε καὶ ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον ἐπεδίωξαν νὰ εἰσδύσωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τὸν ἀπεσταλμένον ἀπ' αὐτοὺς νὰ διαπραγματευθῇ τὴν ἔνωσιν καὶ συμμαχίαν μὲ τοὺς κυβερνήτας τῆς Ἑλλάδος παραγγέλλουν νὰ προσφυλάσσειται ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, ὡς γένος *δξύ, εὐφυές, δόλιον* καὶ *ἄπιστον* (fin, spirituel, faux et sans foi), καὶ τοῦ συνιστοῦν εἰς

¹ *Ἀντ. Πρόκες*—*Ὅσπεν*, Ἱστορία τῆς Ἐπαναστάσεως τῶν Ἑλλήνων κατὰ τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους ἐν ἔτει 1821 καὶ τῆς ἰδρύσεως τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου διπλωματικῶς ἐξεταζομένη, τ. Α', σ. 251 ἑλλην. μετάφρ. Γ. Ἐμμ. Ἀντωνιάδου. — Ν. Σπηλιάδου, Ἀπομνημονεύματα, τ. Γ', σ. 568. — Σπυρ. Τρικούπη, Ἱστορία τῆς Ἑλλην. Ἐπαναστάσεως, τ. Γ', σ. 78—79 τῆς γ' ἐκδ. — Παναγ. Χιώτου, Ἱστορία τοῦ Ἰονίου Κράτους ἀπὸ συστάσεως αὐτοῦ μέχρις ἑνώσεως (1815—1864), τ. Α', σ. 490 κ. ἐ. — Δ. Γρ. Καμπούρογλου, Ἱστορικὸν Ἀρχεῖον Διονυσίου Ῥώμα, τ. Α', σ. μβ'—μγ'.

τάς πρὸς αὐτοὺς σχέσεις του νὰ ὑποδύεται ὕψος ἀνθρώπου εἰλικρινοῦς, ἀπλοϊκωτάτου καὶ ἐστερημένου πανουργίας. Ἐπειτα τοῦ διδάσκουν ποίας ἄλλας νήσους παρὰ τὴν Ῥόδον, ἂν παραστῆ ἀνάγκη, πρέπει νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας· καὶ εἰς τὴν καταρίθμησιν ταύτην σημειώνουν περιέργως μεταξὺ τῶν ἄλλων προσόντων τῶν νήσων τούτων καὶ τὴν ὡραιότητα τῶν γυναικῶν των. *Εἰς τὴν Σίφνον*, ὡς λέγουν, *αἱ γυναῖκες εἶνε εὐμορφοὶ* (ses femmes sont belles) *καὶ ἡ Τήνος ἔχει ὡραίας, δελεαστικὰς, εἰς ἄκρον ἐρασμίας καὶ θελκτικὰς κόρας* (belles, séduisantes, extrêmement aimables et attragantes). Καὶ περὶ τῶν γυναικῶν δὲ τῆς Νάξου ἐσημείωνον, ὅτι περικοσμοῦνται ὑφ' ὄλον τῶν θελγέτρων καὶ εἶνε ἀνεξαιρέτως ἀξιέραστοι¹.

Ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ Τάγματος, πρὸς ὃν παρέχοντο αἱ ἀνωτέρω ἀναφερόμεναι ὁδηγίαι, ἦτο ὁ ἱππότης Φίλιππος Σατελαῖν (Chastelain), ὅστις εἶχε λάβει τὴν ἐντολὴν νὰ μεταβῆ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ συνομολογήσῃ τὴν ὀριστικὴν μετὰ τῆς ἐλληνικῆς κυβερνήσεως συνθήκην συμμαχίας καὶ ἐπιμαχίας. Παρέδωσε δ' εἰς τοῦτον τὸ Τάγμα καὶ διάφορα διπλώματα, διὰ τῶν ὁποίων ἀπένεμε τὸν ἐξοχότερον βαθμὸν τῆς κατατάξεως εἰς τοὺς ἐξῆς Ἑλληνας: α') Ἀνδρέαν Μεταξᾶν, ὑπουργὸν τῆς ἀστυνομίας, β') Ἀλέξανδρον Μαυροκορδάτον, ὑπουργὸν τῶν ἐξωτερικῶν, γ') Λάζαρον Κουντουριώτην, πρῶτον τῶν προϋχόντων τῆς Ὑδρας, δ') Ἀνδρέαν Μιαοῦλην, ναύαρχον τοῦ ἐλληνικοῦ στόλου, ε') Ἐμμανουὴλ Τομπάζην, ἀντιναύαρχον, ς') Πέτρον Μαυρομυχάλην, ἡγεμόνα τῶν Μανιατῶν καὶ ζ') εἰς τὸν ὑπουργὸν τῶν ἐσωτερικῶν καὶ τοῦ πολέμου. Ὡφειλε δ' ἕκαστος τῶν εἰρημένων νὰ καταβάλλῃ ὡς δικαίωμα ἐγγραφῆς εἰς τὸ Τάγμα πεντακόσια χρυσὰ ἐνετικὰ φλωρία (τσεκίνια), προκαταβάλλων τὰ 50 φλωρία, διὰ δὲ τὰ ὑπόλοιπα 450 ὑπογράφων συναλλαγματικὰς πληρωτέας μετὰ τέσσαρας μῆνας εἰς δύο δόσεις. Ἀμα δὲ ἐπληρώνοντο τὰ 50 φλωρία καὶ παρε-

¹ A. Sontzo, Histoire de la Révolution Grecque, Paris 1829, σ. 281—8.

δίδοντο καὶ αἱ συναλλαγματικαὶ τότε ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Τάγματος θὰ παρείχε προσωρινῶς ἄδειαν παρασημοφορίας ἰσχύουσαν δι' ἓν ἔτος. Ἐν περιπτώσει δ' ἀπορίας, τὸ Τάγμα ἦτο διατεθειμένων νὰ δωρήσῃ τὸ τέταρτον, τὸ τρίτον καὶ μέχρι τοῦ ἡμίσεως τῶν νομίμων δικαιωμάτων τῆς ἐγγραφῆς.

Πλὴν δὲ τῶν προμνημονευθεισῶν νήσων, περὶ τῆς κατοχῆς τῶν ὁποίων ὑπὸ τοῦ Τάγματος ἐγένετο μνεῖα εἰς τὴν συνθήκην, τὸ Τάγμα συνίστα εἰς τὸν ἀποστελλόμενον εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀντιπρόσωπόν του νὰ ἐπιδιώξῃ δι' ὅλων τῶν δυνατῶν μέσων τὴν πλήρη κατοχὴν καὶ κυριαρχίαν τοῦ Μικροῦ Ἀρχιπελάγους, τοῦ ἀποτελουμένου ἐκ τῶν νήσων Νάξου, Πάρου, Ἀντιπάρου καὶ Σίφνου. Ἀλλὰ τὸ διάβημα τοῦτο οὐδόλως θὰ ἐμπόδιζε καὶ τὴν ὀριστικὴν τῆς Ῥόδου, Καρπάθου καὶ Ἀστυπалаίᾶς παραχώρησιν, κατὰ τὰ ἐν τῇ συνθήκῃ διαλαμβανόμενα. Ἐκρίνεν ὅμως τὸ Τάγμα ἐπιθυμητοτέραν καὶ λυσιτελεστέραν τὴν παραχώρησιν τῶν νήσων Νάξου, Πάρου, Ἀντιπάρου καὶ Σίφνου, ἅτε κατεχομένων ἤδη τούτων ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, διὰ νὰ μὴ παραστῇ ἀνάγκη ἀποστολῆς στόλου καὶ στρατοῦ πρὸς ἐγκαθίδρυσιν τῶν Ἰπποτῶν. Διὰ τὸν λόγον δὲ τοῦτον τὸ Τάγμα ἐθεώρει δύσκολον τὴν κατάληψιν τῆς Ῥόδου, διότι οἱ Ἕλληνες πολεμοῦντες ὑπὲρ ἑαυτῶν θὰ ἠδυνάτουσαν νὰ χορηγήσωσι τὰς πρὸς τοῦτο ἀναγκαίας βοήθειας. Ἡ Κρήτη, ἐσημείου τὸ Τάγμα εἰς τὰς πρὸς τὸν ἐν Ἑλλάδι ἀντιπρόσωπόν του ὁδηγίας του, εἶνε σημαντικωτέρα, καὶ θὰ ἐπροτίμα ταύτην τῆς Ῥόδου. Ἀλλ' ὅπωςδήποτε οἱ Ἕλληνες, διὰ νὰ λάβουν ἀμέσως μετρητὰ χρήματα, ἠθελον μᾶλλον προτιμήσει νὰ παραχωρήσωσι τὴν Νάξον, Πάρου, Ἀντιπάρου καὶ Σίφνον.

Περὶ τῶν νήσων, τὰς ὁποίας ἐπωφθαλμία τὸ Τάγμα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἱεροσολυμίτου, παρείχοντο ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τὸν ἱππότην Σατελαῖν αἱ ἐξῆς ἐνδιαφέρουσαι πληροφορίαι καὶ ὁδηγίαι, ἵνα ἐξῆι ταύτας ὑπ' ὄψιν εἰς τὰς μετὰ τῆς ἐλληνικῆς κυβερνήσεως διαπραγματεύσεις:

Σύρος. Λαμβάνοντες τὴν Σύρον, δυνάμεθα νὰ μεταποιήσωμεν αὐτὴν εἰς ἄλλο Γιβραλτάρ. Οἱ κάτοικοι τῆς Σύρου εἶνε καθολικοὶ καὶ διαπληκτίζονται μετὰ τῶν σχισματικῶν

Ἑλλήνων τῆς τε στερεᾶς καὶ τῶν νήσων. Ὅλοι σχεδὸν σιωπηλῶς διατελοῦσιν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Γαλλίας. Ὅθεν ἀπαιτεῖται νὰ καταδείξης τὰς εἰς αὐτοὺς προσγενησομένας ὀφελείας διὰ τῆς εἰς τὴν νῆσον αὐτῶν ἐγκαταστάσεως τῆς ἔδρας τοῦ Τάγματος, μεταχειριζόμενος τοὺς αὐτοὺς πειστικούς λόγους, τοὺς ὁποίους οἱ ἱππῶται ἐλάλησαν εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Μάλτας, ὅταν ὁ Κάρολος Ε΄ παρεχώρησε τὴν νῆσον ταύτην εἰς τὸ Τάγμα, καὶ τοὺς ὁποίους θέλεις εὔρει ἐκτεθειμένους εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Μάλτας. Καθόσον δ' ἀφορᾷ τὴν ἐν Τριπολιτσᾷ Κυβέρνησιν, θέλεις δώσει εἰς αὐτὴν νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι παραχωροῦσα τὴν Σῦρον εἰς τὸ Τάγμα οὐδενὸς ἀποστερεῖται, διότι οὐδὲν ἀπολαμβάνει ἐκ τῶν κατοίκων τῆς νήσου ταύτης, μεθ' ὧν καὶ δὲν διαγείνεται ἐν ἀρμονίᾳ, καὶ τὴν ὁποίαν οἱ ἱππῶται θέλουσι καταστήσει προμαχῶνα τοῦ Ἀρχιπελάγους καὶ τῆς Πελοποννήσου, ἐν γένει δὲ τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας κατὰ τῶν Τούρκων.

Μῆλος. Τὸ Τάγμα δὲν ἐννοεῖ νὰ γείνη λόγος περὶ τῆς νήσου Μήλου, εἰ καὶ ἔχουσης λαμπρότατον λιμένα. Ἡ νῆσος αὕτη εἶνε ἡφραϊστειώδης, αἱ κοιλάδες ἐγκαταλελειμμέναί καὶ πάντη ἄγονοι, ὁ ἀῆρ νοσηρός. Περικλείει μεταλλικά τινα εἶδη, τῶν ὁποίων χρῆσις δύναται νὰ γίνη εἰς χημικὰ προϊόντα. Οἱ κάτοικοι κατεστραμμένοι. Ἡ πρωτεύουσα τῆς νήσου, ὅχι πρὸ πολλοῦ ἀριθμοῦσα 5,000 κατοίκων, σήμερον κατοικεῖται ὑπὸ μόνον 200. Τὰ ὕδατα εἶνε κακῆς ποιότητος, καὶ ἡ ἀτμοσφαῖρα πεπληρωμένη θεϊκῶν καὶ βρωμερῶν ἀναθυμιάσεων· οἱ κάτοικοι ἔχουσι τὰς κνήμας ἐξωγκωμένας καὶ κατὰ τὸ θέρος ὑπόκεινται εἰς διαλείποντας πυρετούς, προξενούντας εἰς αὐτοὺς ἐμφράξεις, καθισταμένας ἀκολούθως ἀνιατούς. Εἶνε ἤδη εἰς καὶ πλέον αἰῶν, ἀφότου ἡ ἀτμοσφαῖρα ἐμολύνθη εἰς τοιοῦτον βαθμόν. Ἡ νῆσος πλουτεῖ ἀσφάλτου, λάβας, μυολίθων, σιδηρούχων μεταλλευμάτων, πυρίτου, σαρδονύχων κλπ. κλπ. Τὸ χωρίον, ἐν ᾧ κατοικοῦσιν ὅλοι οἱ πλοηγοὶ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, εἶνε ἐκτισμένον ἐπὶ κορυφῆς, εἶνε δ' ὁ ἀῆρ τοῦ χωρίου τούτου καθαρὸς καὶ οἱ κάτοικοι ὑγιεῖς καὶ ρωμαλέοι. Ὅλα τὰ πλοῖα ἔρχονται ἐδῶ πρὸς παραλαβὴν πλοηγῶν, διὰ τοῦτο δὲ ἡ νῆσος θεωρεῖται τρό-

πον τινὰ κοινὴ ὄλων τῶν ἐθνῶν. Ἄλλοτε κατόκουν εἰς τὴν Μῆλον πολλοὶ καθολικοί, ἀλλὰ σήμερον οὐδεὶς ὑπάρχει.

Κίμωνος (Argentière). Ἡ νῆσος Κίμωνος κεῖται πλησίον τῆς Μήλου. Εἶνε λιμὴν σπουδαῖος διὰ τε τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἑνὸς βουνοῦ ὑπάρχει ἡ μόνη κατοικουμένη τῆς νήσου ἀθλία κόμη, πτωχὴ καὶ κατηρειπωμένη. Περιέχει μεταλλεῖα ἀργύρου, ἐγκαταλελειμμένα, ἅτε μικρᾶς ἀποδόσεως· τὸ πλουσιώτερον εὐρίσκεται ἐπὶ ὑψηλοῦ ἀκρωτηρίου, ἀντικρὺ τοῦ νησιδρίου τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Εὐρίσκεται ὁμοίως πολλὴ κιμωλία γῆ (terra sigillata). Ἡ νῆσος εἶνε κράμα ἠφαιστειῶν ὑλῶν, τὸ πᾶν δ' ἐν αὐτῇ παριστᾷ τὴν εἰκόνα μεγάλης καύσεως. Οἱ βράχοι εἶνε ἀποτεφρωμένοι. Εἶνε πλήρης, ὅπως καὶ ἡ Μῆλος, ὑπογείων σπηλαίων, ὑποβρυχίως συγκοινωνούντων. Ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἀρμόζει εἰς ἡμᾶς ἡ Κίμωνος.

Πόλιμος (ἡ νῆσος διακεκαυμένη)¹. Πλησίον τῆς Κιμώνου καὶ πρὸς ἀνατολὰς αὐτῆς κεῖται ἡ νῆσος Πόλιμος, χωριζομένη διὰ πορθμοῦ ἔχοντος πλάτος ἐν τέταρτον τῆς λεύγης. Ἀνήκει εἰς διαφόρους ἰδιώτας τῆς Μήλου καὶ Κιμώνου, οἵτινες ἐζήτουν νὰ πωλήσωσιν αὐτὴν ἀντὶ 2,000 γροσίων, καὶ τοὶ ἔχουσαν πέντε λευγῶν περίμετρον. Περιέχει μεταλλεῖα καὶ ὑπόγειον κοίλωμα στηριζόμενον διὰ στηλῶν, ἔξ οὗ ἀποδεικνύεται ὅτι ἄλλοτε ποτε ἐξωρούσσετο τὸ ἐν αὐτῇ μετάλλευμα. Ἐχει ἓνα ὄρμον καὶ δύο καλοὺς κόλπους, καὶ περικυκλοῦται ὑπὸ ἄλλων νησιδρίων.

Φολέγανδρος (Policandro). Πρὸς ἀνατολὰς τῆς Μήλου καὶ εἰς ἀπόστασιν ὀκτῶ λευγῶν εὐρίσκεται ἡ Φολέγανδρος. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶνε τραχύ, πετρῶδες καὶ περιέχει μεγάλην ποσότητα σιδήρου. Δὲν ἔχει κανένα λιμένα, καὶ ὀλίγους ἀριθμῆ κατοίκους. Ὁ βάμβαξ φύεται ἀφθόνως, χρησιμοποιοῦμενος ὑπὸ τῶν κατοίκων εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν.

Σίκινος. Μακρότερον κεῖται ἡ Σίκινος, ἴση κατὰ τὸ μέγεθος μὲ τὴν Φολέγανδρον, ἀλλ' ὀλιγότερον τραχεῖα καὶ μᾶλλον γόνιμος. Αἱ σταφυλαὶ αὐτῆς εἶνε ὄραιόταται.

¹ Εἶνε ἡ νῆσος Πολύαιγος.

Σίφνος. Ἡ νῆσος Σίφνος κεῖται πρὸς βορρᾶν καὶ πλησίον τῆς Κιμῶλου. Τὸ πάλαι ἐνομιζέτο ὡς ἡ πλουσιωτέρα τοῦ Αἰγαίου Πελάγους διὰ τὰ ἐν αὐτῇ μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ δέκατον μόνον παρέσχεν εἰς τὸν περίφημον ναὸν τῶν Δελφῶν τοὺς πλουσιωτέρους θησαυρούς. Τὰ ἐν αὐτῇ περικλειόμενα πλούτη διαμένουσιν ἄγνωστα· ἐκτὸς δὲ τῶν μεταλλείων χρυσοῦ καὶ ἀργύρου πλουτεῖ καὶ μολύβδου, σιδήρου καὶ μαγνήτου. Τὰ ὄρη αὐτῆς περιέχουσιν ὁμοίως λατομεῖα ὠραιστάτου μαρμάρου. Ἡ νῆσος αὕτη ἠδύνατο νὰ καταστῇ ἡ ὠραιότερα τοῦ Αἰγαίου, ἐὰν περιήρχετο εἰς τὴν ἔξουσίαν τῶν Εὐρωπαίων καὶ πρὸ πάντων τῶν Μελιταίων ἱπποτῶν. Εἶνε ἐπίσης μία τῶν ὠραιότερων καὶ θελκτικωτέρων. Ὁ ἀῆρ εἶνε καθαρὸς καὶ ὑγιής, τὸ ἔδαφος γονιμώτατον· ἐπικρατεῖ καὶ ἡ βιομηχανία. Οἱ κάτοικοι γλυκεῖς καὶ φιλόξενοι, αἱ γυναῖκες ὠραῖαι. Δὲν ἔχει λιμένα. Εἶνε δὲ πολύτιμος, ὡς καὶ ἡ Πάρος, Ἀντίπαρος καὶ Νάξος, μεθ' ὧν δύναται ν' ἀποτελέσῃ λαμπρὰν κτῆσιν τοῦ Μελιταίου Τάγματος. Ἐχει καὶ δύο νησίδρια ἀκατοίκητα, εἰς τὰ ὁποῖα δύναται νὰ ἀγκυροβολήσωσιν ἀκινδύνως μεγάλα σκάφη.

Ἀντίπαρος. Ἡ Ἀντίπαρος εἶνε ἀρκετὰ γόνιμος, πλὴν μεγάλη ἡ πενία τῶν κατοίκων. Τὸ ἐν αὐτῇ σπήλαιον εἶνε περίφημον.

Πάρος. Ἡ Πάρος χωρίζεται ἀπὸ τῆς Ἀντιπάρου διὰ στενοῦ πορθμοῦ· ἂν καὶ μικρά, ἐσεμνύετο τὸ πάλαι διὰ τὴν δύναμιν καὶ τὰ πλούτη αὐτῆς. Οἱ λαμπροὶ λιμένες της θαυμάζονται ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ δύναται νὰ καταστήσωσιν αὐτὴν πολύτιμον εἰς τὸ Τάγμα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Ἱεροσολυμίτου. Τὰ ἐν αὐτῇ λατομεῖα μαρμάρου εἶνε τὰ ὠραιότερα τῆς γῆς. Ἐν Πάρῳ δύναται νὰ εὐρεθῶσιν ἀντικείμενα τέχνης ἀξιοθαύμαστα. Ὁ κατ' ἐξοχὴν λιμὴν, ὁ μέλλων νὰ καταστήσῃ τὴν Πάρον σημαντικωτάτην, εἶνε ὁ τῆς Ναούσης· ἐν αὐτῷ δύναται νὰ ἐξασφαλισθῶσιν οἱ πολυαριθμότεροι στόλοι· οὐδεὶς δὲ εἶνε καταλληλότερος αὐτοῦ διὰ ναυπηγεῖα, νεώρια καὶ πάντα τὰ εἰς στρατιωτικὴν βράσιν ἀπαιτούμενα. Οἱ Ῥῶσοι ἐξέλεξαν αὐτὸν διὰ στα-

θμὸν τῶν δυνάμεων αὐτῶν καὶ κέντρον τῶν ἐνεργειῶν τῶν ἡγειραν κανονοστοιχίας καὶ ᾠκοδόμησαν ἀποθήκας καὶ ἕτερα καταστήματα. Ταῦτα πάντα, ἂν καὶ πρὸ ὀλίγων χρόνων κατασκευασθέντα, δὲν ὑπάρχουσι πλέον, διότι οἱ Τούρκοι κατέστρεψαν καὶ ἐκρήμνισαν αὐτά. Ἡ Πάρος εἶνε ἢ καταλληλοτέρα τοῦ Αἰγαίου Πελάγους πρὸς ἐγκαθίδρυσιν ἡμῶν, συννεομένων μετ' αὐτῆς καὶ τῶν νήσων Σίφνου, Ἀντιπάρου καὶ Νάξου.

Νάξος. Ἡ Νάξος, ἀπέναντι τῆς Ἀντιπάρου κειμένη, εἶνε ἢ μεγαλυτέρα τῶν Κυκλάδων. Τὸ πάλαι ὑπῆρξεν ἰσχυρὰ πολιτεία, διατηρήσασα λείψανα τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ πολιτεύματος αὐτῆς. Εἶνε ἢ θελκτικωτέρα τοῦ Αἰγαίου νήσος καὶ ἢ ἡσυχωτέρα. Διὰ τὴν γονιμότητά της παραβάλλεται πρὸς τὴν Σικελίαν. Πανταχοῦ διαρρέουσιν αὐτὴν ὕδατα διαυγέστατα. Πληροῦται πορτοκαλεῶν, λεμονεῶν καὶ ῥοιῶν αὐτοφυῶν. Τὰ ἄνθη αὐτῶν ἀρωματίζουσι τὴν ἀτμόσφαιραν, οἱ δὲ καρποὶ τῶν εἶνε ἐξαιρετοί. Οἱ Ἰησούται, κάλλιστα γινώσκοντες νὰ διακρίνωσι τὸ καλὸν καὶ ὠφέλιμον, ἔδωκαν εἰς αὐτὴν τὰ πρωτεῖα. Ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι κατάγονται ἐκ Γάλλων καὶ Ἰταλῶν, ἀποκατασταθέντων ἐν αὐτῇ κατὰ τὴν φραγκικὴν κατάκτησιν, εἶνε κομπορηπεῖς, εὐγενοῦς συμπεριφορᾶς, εὐπροσήγοροι καὶ περιποιητικοί. Αἱ γυναῖκες, ὑφ' ὄλων τῶν θελγίτρων κοσμούμεναι, εἶνε ἀνεξαιρέτως ἀξιέραστοι. Ἡ Νάξος δὲν ἔχει λιμένα χωροῦντα μεγάλα σκάφη· ἐν τῇ παραλίᾳ ὅμως αὐτῆς ἀπαντῶνται καλὰ καταφύγια. Ἡ πρωτεύουσα πόλις, Νάξος καὶ αὕτη καλουμένη, ἔχει ὄρμον ἀρετὰ καλόν· πολὺ ὅμως ἀπέχει τῶν ἐξόχων λιμένων τῆς Πάρου, τοὺς ὁποίους ἐν τούτοις ἐλευθέρως καὶ αὕτη δύναται νὰ μεταχειρίζεται. Τὰ προϊόντα αὐτῆς εἶνε σῖτος, οἶνος, βάμβαξ, μέταξα, ἔλαιον, ὀπῶραι, ἄλας κλπ. κλπ., λατομεῖα λαμπρῶν μαρμάρων, καὶ πλούσια μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. Ἐπὶ τέλους ἢ θέσις, ὁ πληθυσμὸς, ἢ γονιμότης καὶ τὰ θέλητρα τῆς Νάξου ἀποτελοῦσι σωρείαν ἀνεκτιμήτων διὰ τὸ Μελιταῖον Τάγμα πλεονεκτημάτων. Εὐκόλως δυνάμεθα νὰ ἀγοράσωμεν παρὰ τῶν Ἑλλήνων αὐτὴν μετὰ τῆς Πάρου, Ἀντιπάρου καὶ Σίφνου

εις μετρίαν τιμὴν ἔνεκα τῶν σημερινῶν περιστάσεων.

Μύκονος. Ἡ Μύκονος ἔχει καλὸν λιμένα, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς εἶνε μεγάλοι ναυσιπόροι. Πάντα τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀπαιτούμενα εὐρίσκονται εἰς αὐτὴν ἀφθόνως. Τὰ ὕδατα σπάνια. Πλησίον τῆς νήσου ταύτης εὐρίσκονται τρεῖς σκόπελοι.

Τῆνος. Ἡ νήσος Τῆνος δὲν ἔχει καλὸν λιμένα· αἱ εὐφοροὶ κοιλάδες τῆς ἀνθοῦσιν ἔτι ἐν ὄλῳ τῷ πλούτῳ τῆς γεωργίας. Πάντα συντρέχουσιν ἵνα καταστήσωσιν αὐτὴν μίαν τῶν θελκτικωτέρων τῆς Ἑλλάδος νήσων. Αἱ γυναῖκες ὠραῖαι καὶ ἐπαγωγόταται. Ἡ ἀβρότης τοῦ χαρακτῆρος καὶ ἡ ἀγνὴ ἀπλότης καθιστῶσιν αὐτὰς λίαν ἀξιεράστους καὶ δελεαστικὰς.

Θάσος. Ἀπέχει δύο λεύγας ἐκ τῆς Μακεδονίας, καὶ εἶνε ἢ βορειότερα τοῦ Αἰγαίου νήσος. Φημίζεται διὰ τὰ πλούσια χρυσορυχεῖά της, ἔχουσα καὶ ὠραῖα μάρμαρα, ὡς ἡ Πάρος· ἔχει περιφέρειαν τριάκοντα λευγῶν, καὶ ὠραῖα δάση ναυπηγησίμου ξυλείας.

Ἄνδρος. Εἶνε μία τῶν γονιμωτέρων νήσων τοῦ Αἰγαίου, στερεῖται ὅμως καλοῦ λιμένος·

Ρόδος. Ἡ Ῥόδος ἔχει μῆκος δώδεκα λευγῶν καὶ πλάτος δέκα. Ἡ ὁμώνυμος πόλις εἶναι ὠχυρωμένη διὰ τειχῶν ἀλλ' αἱ ἐπάλξεις τῶν εἶναι ἐρθησθέναι. Ἡ κεντρικὴ λεωφόρος τῆς διατηρεῖ τὸ ὄνομα τῆς ὁδοῦ τῶν Ἴπποτῶν. Ὁ ξενὸν μετεβλήθη εἰς δημοσίαν σιταποθήκην, ἢ δ' ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου εἰς τζαμίον. Τὸ ἀνάκτορον τῶν μεγάλων μαγίστρων, σχεδὸν ἐγκαταλελειμένον, κατερειπύεται. Ὁ ἄλλοτε τόσον ὠραῖος λιμὴν ἡμεχῶσθη, ὅθεν ἀδύνατον νὰ ἀράξωσιν ἐν αὐτῷ πολεμικὰ πλοῖα· ἔξωθεν ἢ εἴσοδος αὐτοῦ ὑπερασπίζεται ὑπὸ μεγάλου τετραγώνου πύργου, ἔτι καλουμένου Ἁγίου Ἰωάννης. Ὁ λιμὴν διαιρεῖται ὑπὸ μικρῶν προκυμαίων, σχηματίζουσῶν περίβολον, εἰς τὸν ὁποῖον μόνον μικρὰ πλοῖα δύναται νὰ εἰσέλθωσιν. Ἀνεξαρτήτως δ' αὐτοῦ ὑπάρχουσι καὶ ἕτεροι δύο λιμένες ἐκατέρωθεν· ὁ μὲν εἰς ἧτο ὁ τῶν Γαλερῶν, ὁ δὲ δεύτερος κεχωσμένος καὶ σχεδὸν ἰσοπεδωμένος. Εὐρίσκονται μεγάλα ξύλινα νεώρια. Ἡ ξυλεία λαμβάνεται ἐκ τῶν ἀντιπέραν ὠραίων δασῶν τῆς

Καραμανίας. Ἄλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς νήσου ὑπάρχουσι λαμπρὰ δάση. Ἡ Ῥόδος ὑπερβαίνει τὴν Κύπρον, ἂν μὴ κατὰ τὴν γονιμότητα, τοῦλάχιστον διὰ τὴν γλυκεῖαν καὶ θελκτικὴν θερμοκρασίαν αὐτῆς.

Καὶ προσθέτει τὸ Τάγμα εἰς τὰς πρὸς τὸν ἀντιπρόσωπον αὐτοῦ ἐμπιστευτικὰς ὁδηγίας του :

«Ἀνάγκη ν' ἀπλοποιηθῆ ὅσον τὸ δυνατόν ἡ ἐκτέλεσις τῆς συνθήκης. Εἰς τὴν συνθήκην πρέπει νὰ γίνεται πρὸ πάντων λόγος περὶ Ῥόδου· καλύτερον ὅμως νὰ παραχωρηθῶσιν νῆσοι πλησίον ἀλλήλων κείμεναι, τὰς ὁποίας νὰ δυνηθῶμεν ἀμέσως νὰ καταλάβωμεν, παρὰ νὰ σκεφθῶμεν περὶ κατακτήσεως νήσων κατεχομένων ὑπὸ τῶν Τούρκων, διότι τὸ Τάγμα, μὴ προπαρασκευασμένον πολεμικῶς, δυσκολεύεται ν' ἀποδυσθῆ εἰς ἀγῶνα πρὸς ἀποδιώξιν αὐτῶν».

Κατὰ τὸν Ζουρδαῖν, ἡ ἐν Ἑλλάδι ἀφιξις τοῦ ἀπεσταλμένου τοῦ Ταγματος διήγειρε τὸν ἐνθουσιασμόν, ἰδίως τῶν νέων, ἐπιθυμούντων νὰ ἐγγραφῶσι μεταξὺ τῶν ἱπποτῶν. Ἄδηλον ὅμως πότε καὶ ὑπὸ ποίους ὄρους ὑπεγράφη καὶ ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως ἡ μυστηριώδης συνθήκη, ὑπὲρ ἧς συνηγόρουν δι' ἐπιστολῶν τῶν πρὸς τὸν Μαυροκορδάτον ἐκ Παρισίων μὲν ὁ Α. Βογορίδης καὶ ὁ Παναγ. Κωδρικᾶς, ἐκ Πίσης δὲ ὁ μητροπολίτης Ἰγνάτιος, ὅστις ὅμως συνίστα νὰ παραχωρηθῆ εἰς τοὺς Ἰππότες ἡ Κύπρος ἀντὶ τῆς Ῥόδου, ἔνεκα διαφόρων σημαντικῶν λόγων, τοὺς ὁποίους ἐν λεπτομερείᾳ ἐκθέτει εἰς τὴν ἐπιστολὴν του. Τὸ μόνον πού γνωρίζομεν εἶναι ὅτι ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Ταγματος Φίλιππος Σατελαῖν διέτριβε κατὰ Νοέμβριον τοῦ ἔτους 1824 ἐν Σύρῳ, καθὰ πιστοποιεῖ ὁ ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ πρόξενος τῆς Αὐστρίας Μάρκος Παλαιόκασας.

Τὴν 17 Ἰανουαρίου 1824 ὁ Ἄγγλος μοίραρχος Ἀμιλτων, ἠγκυροβολημένος μετὰ τοῦ ὑπ' αὐτὸν στόλου εἰς τὴν ἀπέναντι τῆς Ὑδρας πελοποννησιακῆν παραλίαν, ἐδέχθη ἐπὶ τῆς ναυαρχίδος του ἀπεσταλμένους τῆς Ὑδρας, μεταβάντας πρὸς χαιρετισμόν του. Λόγου σὺν ἄλλοις γενομένου περὶ τῶν προτάσεων συμμαχίας μετὰ τῆς Ἑλλάδος τοῦ Ταγματος τῶν Ἰπποτῶν τῆς Μάλτας, ὁ Ἄγγλος ναύαρχος δὲν

ὠμίλησεν εἰμὴ σχεδὸν ἐμπαικτικῶς. Ἐρωτώμενος ὑπὸ τῶν ἀπεσταλμένων τῆς Ὑδρας, οἵτινες ἦσαν ὁ ναύαρχος Ἀνδρέας Μιαούλης καὶ ὁ Φραντζέσκος Βούλγαρης, νὰ εἴπῃ τὴν γνώμην του διὰ τὴν προτεινομένην ὑπὸ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν Ἱπποτῶν συμμαχίαν, ὄχι ὡς Ἄγγλος ἀξιωματικός, ἀλλ' ὡς φίλος τῆς Ἑλλάδος, ὁ Ἀμιλτων εἶπεν: «Ὡς φίλος — καὶ ἔχετε πολλὰς ἀποδείξεις ὅτι εἶμαι τοιοῦτος — σᾶς λέγω νὰ ἐξετάσετε πρότερον, ἐὰν αὐτοὶ οἱ Ἱππῶται ἔρχονται διὰ νὰ σᾶς βοηθήσουν ἢ διὰ νὰ τοὺς βοηθήσετε· διότι τὸ ἐκ τῆς Ἀγγλίας ζητούμενον παρ' αὐτῶν δάνειον εἶνε ἀμφίβολον ἐὰν τελεσφορήσῃ, ἂν καὶ ἡ Ἀγγλία πλημμυρεῖ ἀπὸ χρήματα καὶ πάσχει σχεδὸν ἀπὸ τὴν πληθῶραν αὐτῶν. Νὰ προσέχετε μὴπως ζητήσουν νὰ ἀνακατωθοῦν εἰς τὰ ἐσωτερικά σας· διότι τὸ Τάγμα αὐτὸ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν Γαλλίαν, ἣτις δὲν θέλει νὰ φανῇ διὰ νὰ ἡμπορέσῃ νὰ τραβήξῃ χέρι καὶ νὰ τοὺς ἀφήσῃ εἰς τὸν χορόν, ἐὰν δὲν εὐδοωθῇ τὸ ἐπιχείρημα κατὰ τοὺς ἐπιδιωκομένους ὑπ' αὐτῶν σκοπούς. Φυλαχθῆτε μάλιστα νὰ μὴν ὑποσχεθῆτε εἰς αὐτοὺς τὴν Σαπιέντζα καὶ τὴν Καπρέρα, διότι, ἂν τὸ κάμετε, ἡ Ἀγγλία θὰ ἀναγκασθῇ νὰ ἐναντιωθῇ, προβάλλουσα ὅτι τὰ νησίδια ταῦτα ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἰονικὴν ἐπικράτειαν· κατὰ τὰ ἄλλα δέ, ὅταν τοὺς δώσετε μίαν νῆσον, τὴν Σύρον παραδείγματος χάριν, ἣτις καὶ εἶνε γαλλικὴ ἢ γαλλοφρονοῦσα, στοχάζομαι ὅτι ἡ συμμαχία αὐτῶν θέλει σᾶς ὠφελήσῃ κατὰ τοῦτο, ὅτι θέλει διεγείρει τὴν προσοχὴν τῶν εὐρωπαϊκῶν αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι θὰ ἐπιταχύνουν τὴν ἐλευθερίαν σας διὰ νὰ ἀποσοβήσουν ἐνδεχομένης περιπλοκᾶς ἐκ τῆς ἐπικρατήσεως ἐν αὐτῇ οἰασδήποτε δυνάμεως· διὸ καὶ ἤρchiσε νὰ ὑπερισχύῃ ἡ γνώμη, ὅτι πρέπει νὰ ἐλευθερωθῇ ἡ Ἑλλὰς ἀνεξάρτητος καὶ ἰσχυρά· ἡ δὲ περίστασις αὕτη τῆς συμμαχίας σας μετὰ τῶν Ἱπποτῶν δύνανται νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν γνώμην ταύτην καὶ νὰ ἐπιταχύνῃ τὴν ἐκτέλεσίν της»¹.

Ἐν τούτοις τὸ Τάγμα, ἐπὶ τῇ προϋποθέσει ὅτι οἱ Ἕλλη-

¹. Ἀντωνίου Λιγνοῦ, Ἀρχεῖον τῆς Κοινότητος Ὑδρας, τ. 10ος, ἐν Πειραιεῖ 1928, σ. 28-9.

νες προθύμως θὰ ἐδέχοντο τὴν συμμαχίαν, ἔσπευσε νὰ διαπραγματευθῆ ἐν Λονδίῳ δάνειον ἐξ ἑξακοσίων τεσσαράκοντα χιλιάδων λιτρῶν στερλινῶν (15,360,000 φράγκῶν) πρὸς τὸ συμφέρον καὶ διὰ λογαριασμὸν αὐτοῦ τοῦ Τάγματος, ἐνῶ κατὰ τὸ ἄρθρ. 15 τῆς συνθήκης ἔπρεπε τοῦτο νὰ συνομολογηθῆ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, καὶ ἐδημοσίευσε μάλιστα καὶ τὴν μυστικὴν συνθήκην ἄνευ τῆς συναινέσεως τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἐναντίον τοῦ ἄρθρου 22.

Ἴδου μέρος τῆς περὶ τοῦ δανείου τούτου δημοσιευθείσης ἀγγελίας, ἣτις παρουσιάζει πολλὰ τὰ ἐνδιαφέροντα :

«Τὸ Τάγμα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Ἱεροσολυμίτου εἶνε Τάγμα κυρίαρχον. Διτηρήθη πλέον τῶν ἑπτακοσίων ἐτῶν, καὶ ἀναγνωρίζεται ὑφ' ὅλων τῶν εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων. Ἦσκησεν ὅλα τὰ δικαιώματα τῆς κυριαρχίας, διετῆρει στόλους καὶ στρατούς, ὠνόμαζεν ἀπεσταλμένους, ἔκοπτε νομίσματα, εἶχεν ἰδίαν σημαίαν, εἰσέπραττε φόρους κλπ.

«Τὸ Τάγμα ἀποτελεῖται ἐξ εὐγενῶν γόνων τῶν διαφόρων τῆς Εὐρώπης ἐθνῶν. Ἐδραν τῆς κυβερνήσεως αὐτοῦ προσωρινῶς μὲν ἔσχεν τὴν Ἱερουσαλήμ, ἀκολούθως δὲ τὴν Ρόδον, καὶ τελευταῖον τὴν Μάλταν.

«Ὁ Ναπολέων κατέλαβε τὴν Μάλταν. Ἡ δὲ Μεγάλη Βρετανία κατακτήσασα τὴν νῆσον ὀριστικῶς ἐγένετο κυρία ταύτης διὰ τῆς ἐν Παρισίοις συνθήκης τοῦ 1814.

«Οὕτω δὲ τὸ Τάγμα ἀπώλεσεν, ὄχι μόνον τὴν νῆσον Μάλταν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ κτήματα αὐτοῦ, τιμώμενα τριακοσίων ἑκατομμυρίων φράγκων καὶ ἐκπονηθέντα ἐπὶ τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως. Οὐχ' ἦττον ὅμως διετήρησε τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ ὑπαρξιν καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην, προσδοκῶν τὴν κατάλληλον στιγμήν ἵνα ἀναστηλώσῃ τὴν σημαίαν αὐτοῦ ἐπὶ νέας καθέδρας.

«Ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Ἑλλάδος παρέσχε τὴν εὐκαιρίαν ταύτην. Οἱ ἀγωνιζόμενοι Ἕλληνες ἔξαιτοῦνται τὴν συμμαχίαν τοῦ Τάγματος, τὸ ὁποῖον ἄλλοτε κατεῖχε τὰς βασιλίας τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Πελοποννήσου. Πρὸς τοῦτο δὲ συνωμολογήθησαν συνθήκαι, δι' ὧν οἱ Ἕλληνες παρεχώρησαν εἰς τὸ Τάγμα κτήσεις. Ἐνεκα δὲ τῶν περιστάσεων τούτων

ἐπαρουσιάσθη καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς συνομολογήσεως τοῦ παρόντος δανείου, ὑπὸ τοὺς ἐξῆς ὅρους.

«Τὸ ποσὸν ὀρίζεται εἰς 640,000 λιρῶν ἐπὶ τόκῳ πέντε τοῖς ἑκατὸν πληρωτέῳ καθ' ἑξαμηνίαν ἐν Λονδίῳ ἀπὸ τῆς πρώτης παρελθόντος Σεπτεμβρίου, δηλαδὴ τὴν πρώτην Μαρτίου καὶ τὴν πρώτην Σεπτεμβρίου ἐκάστου ἔτους, ἀνεὺ οὐδεμιᾶς ἐκπτώσεως, καὶ διαιρεῖται εἰς τεσσαράκοντα τέσσαρα τοκομερίδια, ἐξ ὧν δύο θέλουσιν ἀνήκει εἰς τοὺς τραπέζιτας Οὐλλέ, ἀδελφοὺς καὶ συντροφίαν.

»Τὸ δάνειον ἐξοφληθῆσεται χρεωλυτικῶς ἐντὸς εἴκοσι ἐτῶν, ἀπὸ τῆς 1^{ης} παρελθόντος Σεπτεμβρίου 1825. Ἄλλὰ τὸ Τάγμα ἐπιφυλάσσει εἰς ἑαυτὸ δικαίωμα νὰ πληρώσῃ 80 ἐπὶ τοῖς ἑκατόν, πρὸ ἢ μετὰ τὴν 1^{ην} Σεπτεμβρίου 1829, ἢ πρὸ τῆς 1^{ης} Ἰουνίου 1825, προειδοποιῶν περὶ τούτου.

»Εἰς ἀσφάλειαν τῆς πληρωμῆς τῶν τοκομεριδίων καὶ τῆς ἐξοφλήσεως τοῦ δανείου τὸ Τάγμα ὑποθηκεύει ὅλας τὰς χώρας αὐτοῦ, ὡς καὶ τὰ σημερινὰ καὶ μέλλοντα εἰσοδήματά του, εἰδικώτερον δέ τινα δάση καὶ ἄλλα πραγματικά κτήματα, περιεχόμενα ἐν Γαλλίᾳ, οὐδέποτε πωληθέντα, ἀνήκοντα αὐτῷ ἀνενοχλήτως, καὶ ἐκτιμώμενα εἰς εἴκοσι τέσσαρα ἑκατομμύρια φράγκα, καὶ τὰ ὁποῖα δυνάμει τοῦ ἀπὸ 5 Δεκεμβρίου 1814 ἐπικεκυρωμένου νόμου, θέλει καταλάβει ἅμα ἐγκαταστήσῃ ἰδίαν κυβέρνησιν, ὅπερ ἐντὸς μικροῦ ἐκτελεῖται διὰ τῆς συνδρομῆς τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν.

»Ἀνεξαρτήτως τῶν καθυστερουμένων σημαντικῶν ποσῶν τὸ Τάγμα ἔχει ἤδη καθ' ὅλα τὰ διάφορα τῆς Εὐρώπης κράτη εἰσόδημα ἀνερχόμενον ἐτησίως εἰς 3,790,780 φράγκα.

»Ἐκτὸς τοῦ εἰσοδήματος τούτου ὑπολογιστέα καὶ τὰ διὰ τὴν κατάταξιν τεσσάρων χιλιάδων ἤδη ἐγγεγραμμένων ἱπποτῶν πληρωθησόμενα δικαιώματα, ὑπολογιζόμενων 3,000 φράγκων δι' ἕκαστον ἢ ἐν συνόλῳ δώδεκα ἑκατομμυρίων φράγκων.

»Τὸ Τάγμα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἱεροσολυμίτου οὐδὲν χρέος ὀφείλει κλπ.»

Ἄλλ' ἔνεκα πολλῶν λόγων τὸ δάνειον τοῦτο δὲν ἐπραγματοποιήθη, καὶ ἔτσι ἢ μετὰ τῆς Ἑλλάδος συμμαχία τοῦ Τάγματος ἔμεινε μόνον ἐπὶ τοῦ χάρτου.

Ἐν ἔτει 1828 ὁ ἀναγορευθεὶς εἰς ἀρχιναύαρχον τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου λόρδος Κόχραν, περιπλέων τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου, προσεπάθει νὰ κάμῃ προσηλύτους ὑπὲρ τοῦ Τάγματος τῶν Ἰπποτῶν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Ἱερουσαλήμ. Διαδίδων δὲ ὅτι αἱ Κυκλάδες δὲν θὰ περιελαμβάνοντο εἰς τὰ ὅρια τοῦ ὑπὸ δημιουργίαν ἑλληνικοῦ κράτους, προέτρεπε τοὺς κατοίκους τῆς Νάξου νὰ ὑψώσωσι τὴν σταυροφόρον σημαίαν τῶν Ἰπποτῶν τῆς Μάλτας διὰ νὰ μὴ ἐπανεέλθωσι καὶ πάλιν ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγόν. Καὶ διεβεβαίωσεν τοὺς νησιώτας, ὅτι αἱ Δυνάμεις εὐχαρίστως θὰ ἔβλεπον αὐτοὺς τασσομένους ὑπὸ τοὺς Ἱεροσολυμίτας Ἰππότας. Οἱ ὑπὸ τὸν Κόχραν ὑπηρετοῦντες Ἕλληνες ἀνέφερον εἰς τὴν Ἀντικυβερνητικὴν Ἐπιτροπὴν τὰς ἐνεργείας ταύτας τοῦ Κόχραν καὶ αὕτη διεκοίνωσε τὰ καταγγελλόμενα εἰς τὴν Βουλὴν, ἣτις δὲν ἔκρινε μὲν εὐλογον νὰ ἐξετάσῃ τὴν κατηγορίαν, ἀλλ' ἐπέστησε τὴν προσοχὴν τῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τῶν ἐνεργειῶν τούτων καὶ συνέστησε νὰ λάβῃ μέτρα ἢ Κυβερνήσεις, ὥστε νὰ διακηρύξωσιν αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου, ὅτι δὲν θὰ στέρξωσι ν' ἀποσπασθῶσι ποτὲ ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπικράτειαν. Εἶπε δὲ βέβαιον ὅτι ὁ Κόχραν καὶ πρὶν ἢ κατέλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶχε συνεννοηθῆ μετὰ τῶν Ἰπποτῶν διὰ νὰ προβῇ εἰς τὰς ἐνεργείας ταύτας¹. Εὐθὺς δὲ κατόπιν ὁ Κόχραν ἀνεχώρησεν αἰφνιδίως ἐκ τῆς Ἑλλάδος, μηδενὸς γινώσκοντος ποῦ ἀπῆλθε καὶ ποῦ εὗρισκετο. Μετ' ἐκπλήξεως δ' ἔμαθον οἱ Ἕλληνες ἐκ τῶν ἐφημερίδων ὅτι ἐπανεκάμψεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἄνευ διαταγῆς ἢ ἀδείας τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, παρ' ἧς ἀδρότατα εἶχε μισθωθῆ καὶ εἶχε λάβει προκαταβολικῶς διὰ τοὺς μισθοὺς

¹ Ν. Σπηλιάδου, Ἀπομνημονεύματα συνταχθέντα διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς τὴν νέαν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος, τ. Γ', ἐν Ἀθήναις 1854, σ. 588.

του περί τὰς 15,000 λιρῶν, δικαίως χαρακτηρισθεὶς ὡς ἀργυρώνητος λιποτάκτης¹.

Ἐκτοτε οἱ ἱππῶται τῆς Μάλτας εἶχον περιέλθει εἰς ἀφάνειαν καὶ τὸ ὄνομα τοῦ τάγματος αὐτῶν εἶχε σχεδὸν ἔξ ὀλοκλήρου λησμονηθῆ, ὅτε ἡ Ἰταλικὴ Κυβέρνησις ἀνέθηκε τῷ 1924 εἰς τὸν πρίγκηπα Γκίτζι Ἀλμπάνι, ἐκ τῶν τιτουύχων τοῦ Τάγματος, τὴν διανομὴν εἰς τοὺς ἐν Κερκύρα διαμένοντας Μικρασιάτας πρόσφυγας δέκα ἑκατομμυρίων φράγκων ἐκ τῶν πενήκοντα, τὰ ὁποῖα, ὑπέκρουσα εἰς τὴν βίαν, ὑπεχρεώθη ἡ Ἑλλὰς νὰ καταβάλῃ εἰς τὴν Ἰταλίαν συνεισφορά τοῦ ἐγκλήματος τῆς Κακαβιάς. Πλὴν τοῦ πρίγκηπος Γκίτζι Ἀλμπάνι συναπεστάλησαν διὰ τὸν ἴδιον σκοπὸν καὶ ὁ δούξ Σέρρα ντὶ Σὰν Κασσάνο καὶ ὁ κόμης Μαππέλι, πάντες ἀνήκοντες εἰς τὸ αὐτὸ Τάγμα τῶν Ἱπποτῶν τῆς Μάλτας. Ἡ ἀνάμιξις δ' αὐτῆ τοῦ περιὸ οὗ ὁ λόγος Τάγματος ἀναμφιβόλως δὲν ἦτο ἀπηλλαγμένη ὑστεροβουλίας τιμῆς, πᾶν ἄλλο ἢ σοβαρᾶς.

Ἐν Ἀνδρῶ, μαῖου μεσοῦντος 1931.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΠΑΣΧΑΛΗΣ

¹ Ν. Δραγοῦμη, Ἱστορικαὶ Ἀναμνήσεις, τ. Α', ἐν Ἀθῆνας 1879, σ. 53-4.